UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ambrosius Calepi/||nus Bergomates: professor de||uotus ordinis Eremitarum sancti Au/||gustini: Dictionum latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]: earu[n]de[m]q[ue] interpre/||tationu[m] collector ...

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

Z Ante E

urn:nbn:de:hbz:466:1-97871

Visual Library

Picturum ornatu edes ſuas ꝙ̃ xyſtis et nemoribus ex coluit. Victr. Latini xyſta ambulationes appellant: quas greci paradromidas dicunt. Cicero in Bruto. Cū ambularē in xyſto/ ⁊ eſſem ocioſus domi. Qñ ꝟo xyſt⁹ adiectiuū eſt: ſignificat ornatū/terſū/politū.
Xyſtis: vrbs Carie: a qua Xyſtiani dicti ſunt populi: vt ſcribit Plinius.

Z Littera muta eſt pro ꝙ̃ primitus nõnunq̄ꝫ ſimplex ſ. vt Sacynthus pro ζακυνθοσ: ſethus pro ȥethus. Quãdoq̄ꝫ duplicatum ſcribebamus: vt patriſſo ꝓ πατριζω: pytiſſo pro πυτιζω. Aliquãdo ꝓ illa d ponebam⁹: vt Madentius pro Meȥentius: ȥeta etiã ſiue retecula dimi. apud Pliniũ in epi. erat locus capax vnius lecti cũ ſellis duab⁹: qui velis obductis et reductis modo adijcitur cubiculo/modo auferẽ. Nomen qm̃ tribus e partibus feneſtras et ꝓſpectus habeat: atq̄ꝫ ſolẽ multipliciter accipiat: quaſi απα του ζεειν: quod eſt feruere. Quãdo ⁊ heliocamin⁹ in ipſa ȥeta ponit̃: hoc eſt vaporariũ quoddam ſolare: nõ ad ignis vſum/ſed ad ſolis velut id quod vulgo luminare dicit̃: et in paduana gallia Lucerio: vel απο του ζην: ꝙ i ea ꝯmodiſſime viuat̃: vt quã delicias ⁊ amores ſuos vocet Cecilius/ſicut a cõuerſatione victuq̄ꝫ dieta. De heliocamino Vlpi. in ſeruitutib⁹ vrbanis. Si arbor inquit heliocamino vł ſolario ſolẽ adimat: dicendũ erit qꝛ vmbrã facit in loco cui ſol fuit neceſſari⁹ cõtra ſeruitutẽ impoſitã fieri. De ȥeta Lãpridi⁹. Indicos odores heliogabalus ad vaporãdas ȥetas ſine carbonibus iubebat incendi. De ȥetecula Pli. Nox ȥetecula refugit quaſi in cubiculũ.

Z Ante A

Zaçynthos: inſula ionij maris parua/cũ vrbe eiuſdem nomis: a ȥaçyntho Dardani filio in q̃ imꝑauit dicta: cui⁹ incole ȥaçynthij vocanẽ. De hac Virgł. li. iij. Iã medio apparet fluctu nemoroſa ȥaçynthos.
Zagr⁹: vt inq̄t ſtra. mõs ẽ q̃ media a babylõia diuidit̃.
Zacãthei: fuerũt ȥaçynthiorũ coloni in medio pyrenei mõtis ſiti: ⁊ iuxta fluuiũ hybernũ habitãtes.
Zacharias: nomẽ ꝓphete ꝓꝓrium.
Zamolſis: teſte Herodoto lib. iiij. Hiſto. fuit Pythagore ſeruus: cui Gete (putantes illum Saturnũ eſſe) ſacrificia impendebant.
Zancule: Peleponẽſi oppidũ fuit in regione Meſſenia: in q̃ ipſa Meſſene. Fuit ⁊ ȥancle oppidũ Sicilie a Meſſenijs cõdita in pelori ſinu: vbi ab oriẽte maxime flectit̃: quã a ſuo noie dixerũt Meſſanã. Hinc ȥãclei meſſeniorꝫ apud Pli. Et ȥãctea charibdis. Vel a fonte dictã vrbẽ putãt: vł ab occultata ibi a ſaturno falce: quã lingua ſicula ȥãclon vocãt: vel a gigãte ȥancle/vel a loci curuitate. Curua em̃ ȥanclia vocãt.
Zancleum: ſaxum in freto ſiculo dictũ: a ȥancle propinquo Sicilie oppido.

Z Ante E

Zea: gen⁹ frumẽti ſimile farri: q̃ vulgo ſpelta dicit̃. Ex hac fit Alica. Ex ȥeatico hordeaceo ve cibario q̃ ſunt principũ Equiſones: equos alere cõſueuerunt.
Zedoron: dicit̃ terra ȥean donans.
Zeloſas. et ȥelor deponens: ſignificat emulor. Aug⁹ li. j. Cõfeſſ. Vidi ego ⁊ expertus ſum ȥelantem paruulum: necdũ loquebat̃: et intuebat̃ pallidus amaro cõſpectu collactaneũ ſuũ. Ponit̃ interdum ȥelari ꝓ iraſci: ſm̃ illud qđ ꝑ ꝓphetã dicit̃. Indignatione magna ȥelatus ſum ſion. Et ȥelare eſt imitari: vt illud: Neq̄ꝫ ȥelaueris facientes iniquitatem.

Zelus: modo inuidiam/modo amorem/modo emulationem ſignificat.
Zelotes penul. ꝓd. idem eſt quod emulor. Unde Simon apoſtolus dict⁹ eſt ȥelotes/quãdoq̄ꝫ dicit̃ amator. Et ſic dñs noſter appellat̃: quoniã ita nos amat/vt nolit fornicari poſt deos alienos.
Zelotypus pe. cor. ȥelator ſeu emulator forme. Nã ζηλοσ emulatio eſt: τυποσ forma. Qui igit̃ ita amat vt ſollicit⁹ ſit ne q̃s amore ſuo ꝑfruat̃/ȥelotyp⁹ ẽ. Iuue. Ponere ȥelotypo iuuenis ꝓlat⁹ biarbe. Zelotypia: egritudo animi ex eo ꝓueniẽs ꝙ timeat ne adſit alteri: ꝙ cũ nemine velis habere cõmune.
Zeno fuit philoſophus cithicus ex Cypro grecie ciuitate/Stoicorũ ſecte conditor: tanto in honore apud Atheniẽſes habitus: vt apud eũ claues vrbis deponerent: ornarentq̄ꝫ ipm̃ aurea corona ⁊ imagine erea. Hic adoleſcẽti cuidã inepta multa loquẽti ait. Ideo duas habem⁹ aures: os autẽ vnũ ſcꝫ vt multa audiamus: pauca ꝟo loquamur. Deceſſit nonageſimo etatis ſue anno/ſine morbo. Nã vt ferunt: cuꝫ abiret ex ſchola: lapidẽ offendens digituꝫ perfregit: manu ꝟo terram feriens/illud ait: Ex niobe venio: quid me vocas: cõtinuoq̄ꝫ ſe ſtrangulãs iterijt. Fuit ⁊ alius ȥeno Eleates: quẽ Dialectice inuentorẽ fuiſſe ſcribit Ariſtoti. Hui⁹ celebratiſſima fuit in perferẽdis cruciatibus patiẽtia. Qui cũ adoleſcẽtes nobiliſſimos cupiditate liberãde patrie inflãmaſſet cõtra Nearchũ tyrãnũ: facto indicio cõprehenſus/tradituſq̄ꝫ eſt tortoribus torquẽdus. Qui cũ laceraret̃/vt cõſcios coniurationis nominaret: neminẽ illorꝫ nominauit: ſed amicos intimoſq̄ꝫ tyrãni participes cõiurationis eſſe dixit. Deinde cũ quippiã ſe in aurẽ tyrãni/loq̃ velle ſignificaſſet: eã mordic⁹ correptã nõ ante dimiſit ꝙ̃ rapta aure populatũ caput reliquiſſet. Sed cũ complices cõiurationis ꝓferre cogeret̃: conciſam dentibus linguã in os tyrãni cõſpuit. Quo facto ciues tyrãnũ lapidauerũt. Fuit ⁊ alius ȥeno philoſophus epicureus Ciceronis ſynchronos. i. contemporane⁹: de quo idẽ Cice. lib. j. de fi. meminit ⁊ eũ cũ Attico frequenter audiuiſſe epicuri ſententias explicantẽ. Fuere et alij ȥenones quos nũc pretereo.
Zenobia: fuit mulier que a Ptolemeis originẽ ducẽs grecis ac latinis litteris ornatiſſima: necnõ ⁊ reb⁹ bellicis celeberrima in palmira ſyrie vrbe regnauit. Nec cũ Saporem perſarũ regẽ ſuperaſſet: tandẽ ab Aureliano Auguſto victa Romã in triumphũ ducta fuit. Que in vrbe ſummo in honore conſenuit: a qua ȥenobia familia nũcupata eſt.
Zephyrus pe. cor. Fauonius ventus occidẽtalis: Flat em̃ ab occaſu eq̃noctiali aduerſus eurũ: quaſi ζωφοροσ vitã ferens: vel qꝛ fert que ſunt ad vitã. Eo ſane plante omnes germinãt ⁊ pullulant.
Zephyriũ ꝟo ꝓmontorium eſt.
Zethis fuit fili⁹ Boree ex orithya/ ⁊ frater Calais.
Zethus cum h et u. fuit Iouis ex Antiopa filius/et frater Amphionis.
Zeugma atis. latine cõnexio ſiue adiũctio dicit̃. Figura cũ plures ſenſus vno ꝯnectunt̃ ꝟbo/qđ trib⁹ modis fit. Aut ꝑpoſito verbo ad qđ reliqua reſpiciant: vt Vicit pudorẽ libido/timorẽ audacia/rationẽ amẽtia. Aut ꝟbo poſtpoſito: vt Neq̄ꝫ is es Catilina/vt te aut pudor a turpitudine/aut met⁹ a ꝑiculo/aut ratio a furore reuocarit. Aut in medio ſenſuũ poſito ꝟbo: vt Troiugena interpres diuum ⁊c. Enei. iij.
Zeuſis: latine iugatio dicitur. Quo nomine appellat⁹ eſt clariſſim⁹ pictor Heracleotes: qui in certamen picture cum Parrhaſio deſcendit. Fertur hic pinxiſſe puerũ vuas ferẽtẽ: ad quas cũ aduolaſſent aues: iratus eſt mira ingenuitate operi ſuo/ ⁊ dixit. Vuas melius pinxi ꝙ̃ puerꝫ. Nã ſi hunc conſummaſſem/aues

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſimere debuerãt. Hic etiã pinxit Helenę ſimulachꝝ.

Zeuxo: fuit (teſte Heſiodo) vna ex nymphis/ filia Oceani et Tethyos.

Z Ante I

Zigena: nomen piſcis maritimi: vt eſt apud Ambro. Quid gladios loquar aut çigenas.

Zigax: ea terra fert ex q̃ populi exierint q̃ noſtra ętate cũ liberis ꝛ vxoribus europã ꝑuagant̃ çigari appellati inſignes fures/ et ſine tecto viuentes.

Zinçiber: radix. Et apud nos iminutatis litteris dicimus Gençiber.

Ziph: nomen vici a quo çiphei dicti ſunt: de quibus i libro. ij. Reg. fit mentio.

Ziçania nię. ꝛ çiçanium çiçanũ: quid ſignificet: Ambro. libro Hexa. declarat dicens. Loliũ ꝛ reliqua adulterina ſemina quę frugibus ſępe miſcent̃ çiçania nuncupari/ euãgelij lectione cognouim⁹: ſed ea ꝓpriũ quodã genus habẽt: nã ex tritici ſemine i aliud gen⁹ ſeminis decolora mutatione trãſlata degenerẽ traxere naturã. Hoc docet dñs dicẽs: Venit inimic⁹ ꝛ ſuꝑſeminauit çiçania inter triticũ.

Ziçiphus pe. cor. gen⁹ arboris/ quã noſtrates çibebos vocãt: çiçipha fructus dicunt̃. Pli. lib. xv. Aeque peregrina ſũt çiçipha et tuberes quę ipſa nõ pridẽ venere in Italiã. Hęc ex Aphrica: illa ex Syria.

Z Ante O

Zodiac⁹ pe. cor. dici põt aialis: ab effigie aialiũ: Nam circulus eſt in quo. xij. ſigna ſunt in formã aialis figurat⁹: vt Aries/ taurus. Gręce eñi ζῶα aialia dicũtur çographia/ aialis pictura. Alexan. aũt aphrodiſe⁹ dixit galaxiã circulũ realẽ eſſe in cęlo: ꝛ ſubdit in cõmẽtarijs meteorologicorum Ariſtotelis ἱστορεῖ δὲ τῶν μὲν καλουμένων πυθαγορείων τινὰς γαλαξίαν ὅλον λέγειν εἶναι τῶν κύκλον τον καὶ ἥλιον πρότερον του τον φέρεσθαι.

Zographos: pictor animaliũ. Zographia: pictura.

Zona: cingulum quo cingimur. Mar. Lõga ſatis nũc ſum: dulci ſed pondere venter Si tumeat: fiam tum tibi çona breuis. Hęc ꝛ Lox dicit̃ et baltheus: q̃uis baltheus ſit etiã a quo arma dependent: et Cinctus et Cingulum a cingendo.

Zopyrus penul. corre. phyſionomiſta dictus eſt/ q̃ ꝓfiteretur hominum mores naturaſq́ ex corpore/ oculis/ vultu/ fronte ſe poſſe pernoſcere. Qui cũ turpia quędã et a ꝟtute aliena de Socrate dixiſſet: ac a multis iccirco derideret̃. Non errat (Socrates reſpondit) Zopyrus. Huiuſmodi eñi natura eſſem/ niſi naturam philoſophia ſuperaſſet. Fuit et alius Zopyrus: de quo dicere ſolebat Dari⁹: ſe çopyrũ malle integrum/ q̃ viginti capere babylonas: çopyri eñi aſtu babylone potitus erat Darius.

Zopiſſa: apud Pli. viuam picem ſignificat. Vel çopiſſa pix quę et nauibus traditur/ admixta cera et marino ſale macerata: multo ad omĩa efficacior q̃ alię pices. Sed ꝓprie reſina ex pinu: q̃uis Diaſcorides addit alia etiam ſignificata cum ait: ζώπισσαν δὲ οἱ μὲν εἶπον τὴν ἐκ τῶν πλοίων ξυομένην ῥητίνην μετὰ του κηροῦ καλουμένην ὑπὲρ ἴων ἀπόχυμα οὖσαν διαχυτικὴν διὰ τὸ ἐν τῇ θαλάσσῃ βρέχεσθαι οἱ δὲ τὴν πιτυΐνην ῥητίνην οὕτως ὠνόμασαν.

Zoroanda: lacus quem efficit Tygris fluuius ab vno latere tauri montis.

Z Ante Y

Zyme: fermenta: çymes: panis fermentatus. Açymus a. um. ſine fermento.

Zytbus quid ſit nemo poteſt dubitare ex ꝟbis ſuidas noſtri: q̃ ita ſcribit (etiã Diaſcorides tractat) ζῦθος οἶνος ἀπὸ κριθῆς γινόμενος.

¶ Præſens latium ad Argiuos ſe protendens/ vocabulorum fontale volumẽ: venerabilis atq́ perdocti patris: fratris Ambroſij Calepini Bergamatis: ordinis æremitarum ſancti Auguſtini profeſſi: Nuper duodecimo Kalendas Martias. Salutis anno Milleſimo quingenteſimo duodecimo: Baſiliorum urbe: per honeſtũ Adam Petri de Langẽdorff: Studio & accuratione: calcographaq́ induſtria cõſummatũ: atq́ iuſtiſſima caſtigatũ lima. Impenſis prouidi viri Leonardi alantſee/ ciuitatis wiennenſis accolã/ bibliopolãq́. Cuius ubertatis ſit: quantũq́ cõmuni ſtudioſorꝫ utilitati conferat: hi iudicent qui dictionum interpretationes ex aliorum codicibus pernouerint. Si quem iuuat Nonium/ Marcellum/ Feſtũ/ Pompeium/ Pedianũ/ Seruium/ Donatum/ Varronem: cæteroſq́ illuſtres Dictionarios: in hoc unico reperiet coactos volumine. Et ſi aliorum errata grammaticorꝫ caſtigare cupieris: præſens uti tutum perquire aſilum. Laus deo omnipotenti.

18. Febr